

ROZPORUPLNOST A
ROZDÍLNOST VÝCHOZÍCH
PARAMETRŮ
PŘI SYSTÉMOVÉM POHLEDU
NA VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

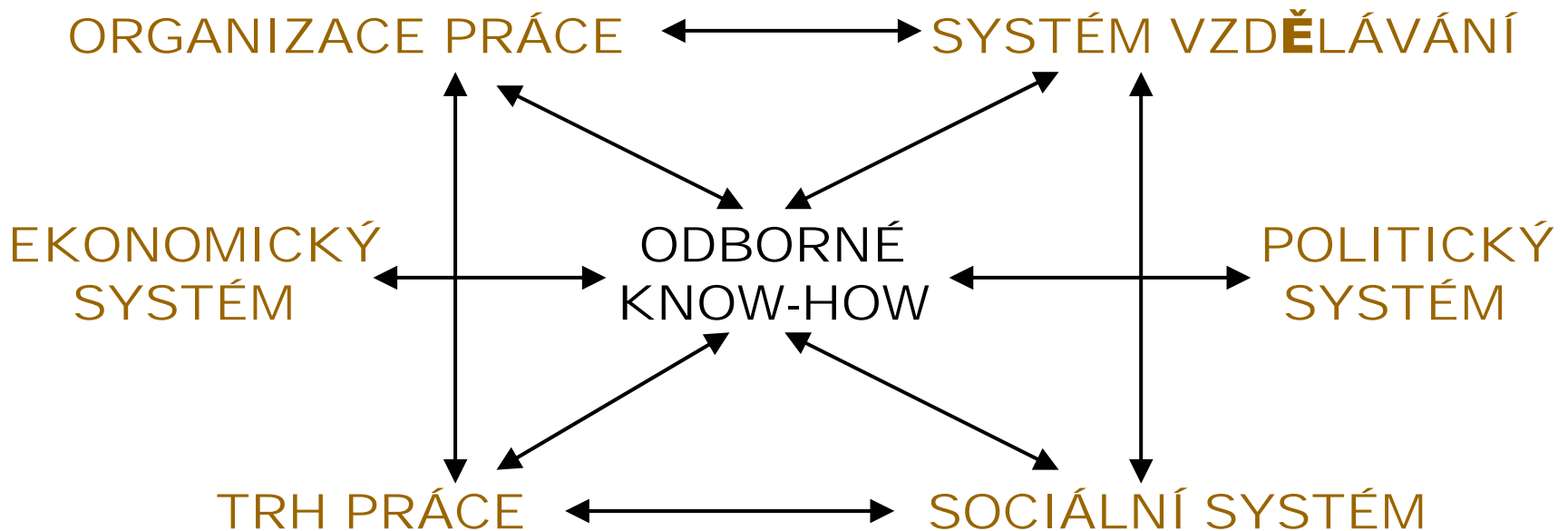
*

Zdeněk Palán, NVF

Karlovy Vary

10. - 11. 10. 2006

NEŽIJEME NA PUSTÉM OSTROVĚ

- **odborné způsobilosti jako výsledek individuálního a kolektivního rozvoje**
- **individuální vývoj nepřekročí kolektivní paradigma daného historického rámce**

ROZPORY GLOBÁLNÍ PŘEDURČUJÍ I PROBLÉMY NAŠE

- zvyšování produktivních sil lidstva – odlidštění ekonomiky
- osvobozování člověka – závislost na diktátu práce
- globální zhodnocování kapitálu – destrukce sociální sféry
- idealizace zákonů trhu – zhoršování pracovního zákonodárství
- rostoucí bohatství – prohlubující se nerovnost rozdělování
- zvětšování bohatství – plýtvání a ochuzování zdrojů
- rostoucí životní úroveň – devastace životního prostředí
- bohatství západu – bída východu; bohatství severu – bída jihu
- neúměrnost bohatství elit – bída nezaměstnanost, ekologická destrukce
- proklamované koncepce liberalismu – vývoj reálných struktur
- reálná ekonomika – fixní ekonomika finančních trhů, etc³

ROZPORY TRŽNÍ I.

nabídka x poptávka

- **převis nabídky (min. 4 - 5.000 vzdělávacích subjektů)**
(nabídka hledá poptávku)
- **poptávka pouze u cca 15% obyvatelstva (26-65)**
(poptávku nemá 85% obyvatelstva)
- **poptávka jako relativní veličina, podléhající řadě vlivů**
(závislost na kulturním kapitálu, na počátečním vzdělání, na 1. zaměstnání, na 1. pracovní pozici, na výkonnostním trojúhelníku)
- **„rovnovážné“ fungování nefungovalo**
- **relativní bezproblémovost = nulová potřeba řešení**
- **vzdělávání jako podněcovatel duální společnosti**
(vzdělávají se vzdělání, nevzdělávají nevzdělání)
- **vynucený vztah: nabídka - potřeba**

ROZPORY TRŽNÍ II.

nabídka x potřeba

- **pracnost analýzy potřeb pro zjištění jejich neexistence**
- **limitující činitel ve výkonnostním trojúhelníku**
- **nabídka neodpovídá potřebám**
(náročnost tvorby programů podle zjištěných potřeb)
- **IVD vzdělávají v tom, co umí**
(vyvolávání umělých potřeb, přizpůsobování obsahu ze strany institucí i lektorů)

poptávka x potřeba

- **stereotypnost poptávky tradicionalismem v rozhodování**
- **neschopnost formulovat potřeby**
(špatně definované, nekonzistentní, neoperaciovatelné cíle)
- **používání neadekvátní metod a forem**

JAK SE LIDÉ UČÍ?

NUTNOST PŘIZPŮSOBENÍ FOREM A METOD

Jak se lidé učí?

Zkušenosti na
pracovišti
Práce, která je
výzvou
Učení se při
práci

Ve třídě
Konference
Tréninky
E-learning

50% Z úkolů	30% Od manažera
10% Z tréninků	10% Z obtížných situací

Koučování /
Mentoring
Učení se
příkladem
manažera
Kaskáda učení

Nečekané
obtíže a krize,
které jsme
zvládli

ROZPORY SYSTÉMOVÉ

nabídka x její adekvátnost

- rozpor mezi nabízenou a poskytovanou službou
- modifikování obsahu ke svému obrazu (instituce i lektor)
- spoléhání na zprostředkovanost vzdělávacího působení, ale i nepochopení požadavků či neschopnost

výstupy x uplatnitelnost

- rozpor mezi výstupy a společenskou potřebou
- absence kvalifikační standardů, tudíž i standardů vzdělávacích
- získaná kvalifikace – požadovaná kompetence
- přizpůsobivost vzdělávání neodpovídá změnám v prostředí

zaměstnatelnost x zaměstnanost

- relativita zaměstnatelnosti
- získaná kvalifikace neodpovídá momentálním potřebám trhu
(stereotyp kvalifikací a flexibilita požadavků trhu práce)
- zaměstnanost základní dimenze aktivního občanství
(nezaměstnanost jako zvýšená šance na sociální exkluzi)

ROZDÍLNOST:
KVALIFIKACE A KOMPETENCE

Kvalifikace	Kompetence
Statický soubor předpokladů, odvozený od abstraktní práce.	Dynamický soubor širších kvalit, umožňující vykonávat konkrétní práci.
Odvozují se od profesních funkcí a činností.	Odvozují se od osobnosti pracovníka.

ROZPORNOST SYSTÉMOVÁ

Řešení dílčích systémových prvků

financování, poradenství, další vzdělávání lektorů a konzultantů, certifikace institucí a lektorů, akreditace vzdělávacích programů, informatika a výkaznictví, hodnocení kvality, dostupnost, vytváření příležitostí, vzdělávání cílových skupin, dostupnost pro znevýhodněné skupiny, možnosti rekvalifikačního vzdělávání, resocializační programy, vymezení řídicích kompetencí, vytvoření právního prostředí, vyjasnění mocenských kompetencí, motivační mechanismy, systém národních kvalifikací, systém uznávání kompetencí získaných v neformálním a informálním vzdělávání a učení, vzdělávací standardy, prostupnost počátečního a dalšího vzdělávání, optimalizaci nabídky, zapojení škol do dalšího vzdělávání, využívání progresivních forem a technik, výzkum a metodologie vzdělávání dospělých, asociační reprezentace a vzdělávacích institucí, přenesení kompetencí a odpovědností na kraje, zapojení sociálních partnerů, zapojení do evropských struktur, čerpání prostředků z evropských fondů, atd.

..... bez provázanosti -
bez systémového přístupu.

ROZPORY ANTICIPAČNÍ

aktuální x budoucí potřeba trhu práce

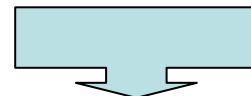
- nezbytnost prognózování
- nesoulad změn na trhu práce a možností změn ve vzdělávání
- asynchroničnost rychlosti změn v DV a v tradiční vzdělávací soustavě

prognózovaná x reálná budoucí potřeba

- absence reálných podkladů i metodologie
- relativnost prognózování vzhledem k turbulentnosti změn

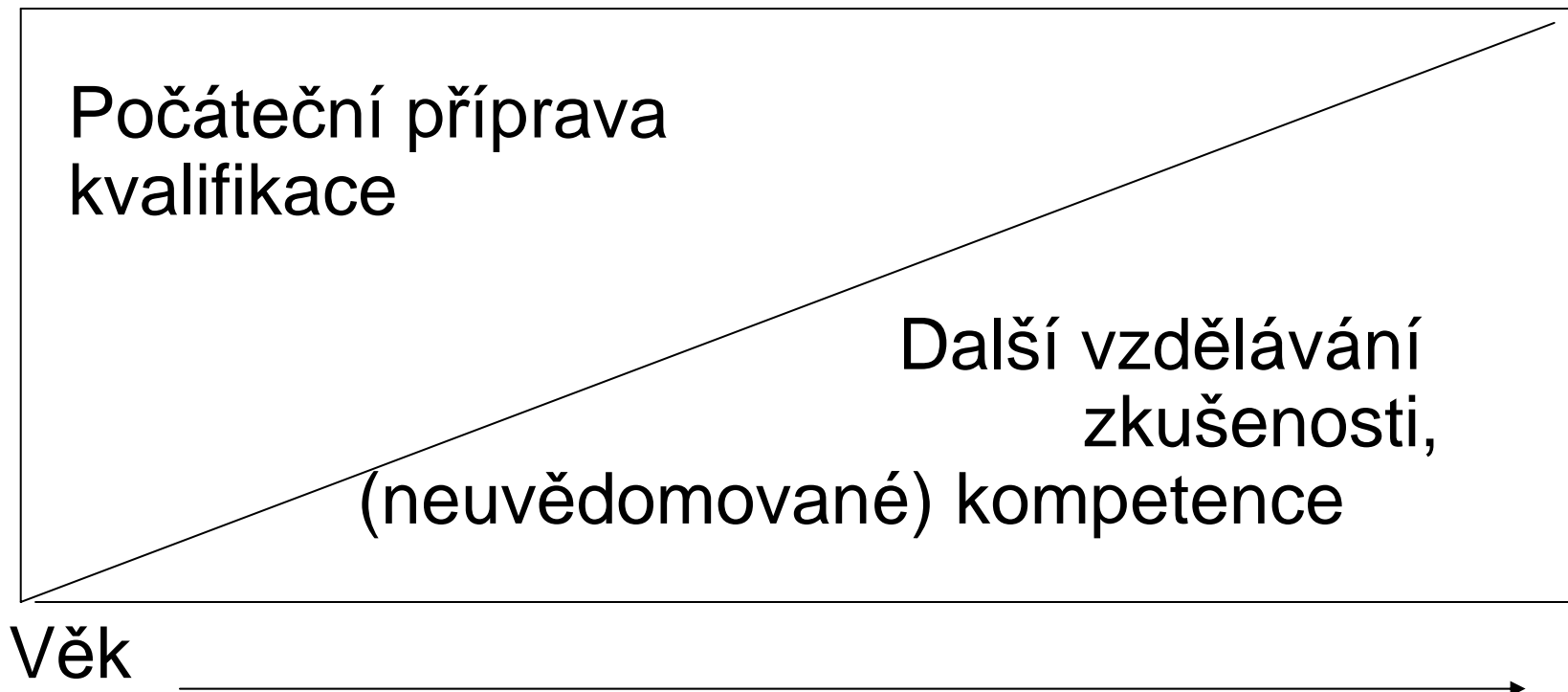
svět vzdělávání x svět práce

- výstupy ze vzdělávání nekorespondují s požadavky světa práce
- rozdílnost v pojetí kvalifikace
- uznávání kompetencí z neformálního a informálního učení (se)
- nezávislost vzdělávání a trhu práce
- rozpor mezi počátečním a dalším vzděláváním

ROZDÍLNOST: POČÁTEČNÍ A DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Počáteční vzdělávání jako vtištění aspirací
Další vzdělávání jako šance kompetentnosti

ROZPORY TRANSFORMAČNÍ

certifikovaná kvalifikace x požadavek na
konkrétní místo

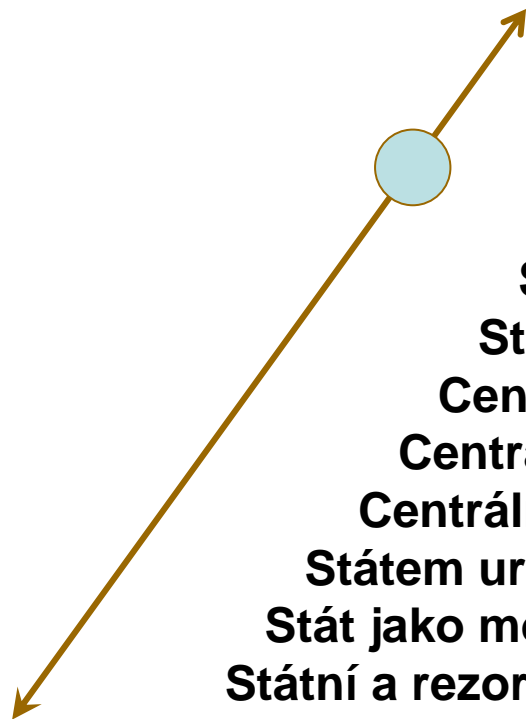
- **transverzálnost kompetencí jako předpoklad průběžné adaptability**
- **meritokracie - kredencialismus**

prodlužování doby k získávání kompetence
x zkracování její životnosti

- **stálá změna podmínek uplatnitelnosti**
akcentované (pragmatické) potřeby x
společenské potřeby
- **akcentování dalšího profesního vzdělávání na úkol vzdělávání občanského a zájmového**
- **vytrácení humanizující funkce vzdělávání**

ZÁSADNÍ ROZDÍLNOST V KONCEPČNÍM PŘÍSTUPU

LIBERÁLNÍ, TRŽNÍ, DECENTRALIZOVANÉ, PRAVICOVÉ PROSTŘEDÍ

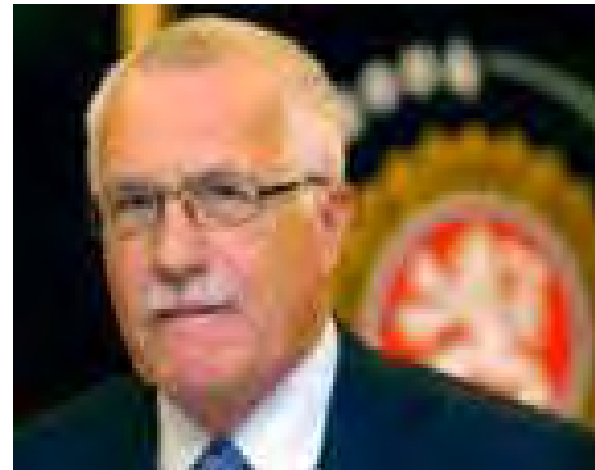
Eliminace jakýchkoliv zásahů státu
Do koordinace vstupují nevládní organizace
Rozhodování přechází na IVD samotné
Vzdělávací instituce vstupují do tržní konkurence
Stát plní systémotvorné funkce
Stát určuje způsobilost institucí, programů, lektorů
Centrálně určené granty a podpory
Centrálně organizované vzdělávací aktivity
Centrálně nařízené a řízené vzdělávací směry a programy
Státem určované výstupy
Stát jako monopolní objednavatel vzdělávání
Státní a rezortní vzdělávací instituce
Státem schvalované vzdělávací instituce

DETERMINISTICKÉ, CENTRALISTICKÉ, LEVICOVÉ PROSTŘEDÍ

Hospodářský systém má svůj řád a je schopen sám se obnovovat. Pracuje v něm tzv. neviditelná ruka trhu, která je mnohem silnější, rozumnější a opatrnější, než viditelná ruka státu. ...honba jednotlivců za ziskem je tedy to, co přispívá k bohatství celého národa...

Adam Smith (1723-1790) - zakladatel ekonomické vědy a otec klasické ekonomické školy:

**UŽITEČNÉ ZNALOSTI SI OSVOJÍ KAŽDÝ
V DŮSLEDKU EKONOMICKÉHO TLAKU, PROTO
NENÍ TŘEBA VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH STÁTEM
PODPOROVAT.**

Václav Klaus převzal v květnu 2006 v New Yorku od nadace Foundation For Economic Education prestižní ocenění „Adam Smith Award“.

KOMPETENCE V NOVÝCH KONTEXTECH

- Flexibilita, adaptabilita, mobilita
přizpůsobování, stálá aktualizace znalostí
- Naučit se učit v rychle se měnícím prostředí
LLL, LWL, cílevědomost, sebevzdělávání1515
- Respektovat neformální kompetence
klíčové kvalifikace, hybridní kompetence, transversální kompetence,
„měkké“ dovednosti
- Být na úrovni změn i v koncepčním myšlení

Za tolerantní vyslechnutí děkuje

Zdeněk Palán
Národní vzdělávací fond